

УДК : 32(497.115)

Примљено:

16.03.2006.

Прихваћено:

03.04.2006.

Оригинални научни рад

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС

NATIONAL INTEREST

Година II, vol. 2

Бр. 1/2006.

стр. 51-94

Милош Кнежевић*

КОСОВО И МЕТОХИЈА У СРБИЈИ - СРБИЈА У ЕВРОПИ

Критика проалбанске еристике косовског
проблема

Резиме

У раду су приказани и објашњени најчешћи еристички силоџизми који се злоупотребавају у разговорима и преговорима поводом будућег статуса Косова и Метохије. Аутор долази од становишта да је за дубље разумевање аргуменације албанских преговарача и проалбанских лобиста потребно познавати еристику која је појачки део реторичке традиције. Испитујући нејачне, погрешне и неистините претпоставке у облику преговарачких долазишта, аутор настоји да представи најчешће еристичке фигуре којима се служи про/албанска штампа у својим монолозима и дијалозима са српском штампом. У том смислу, аутор је одабрао двадесетак карактеристичних еристичких силоџизма које је представио наводећи типичне илустрације и привидне доказе. У њих, на пример спадају: инсистирање на пољитичком реализму; неизбежност преговора; обавеза уважавања животињих проблема; империјив задовољавања демократских узуса; поствизање прописаних стандарда; поствизање коначног статуса; доношење одлуке вољом њзв. косовског народа; различитост народа на Косову и у Србији; неовредивост косовских граница; недоуштивост уједињења Косова са Албанијом; доуштеност постојања више албанских држава на Балкану; недозвољеност проглашења окупиације Косова;

* Главни уредник програма "Форум" у Културном центру Студентски град, геополитичар и аутор осам књига и два зборника.

Ћубићак Косова ради добићка демократије; евројска, а не срјска будућности Косова.

Кључне речи: Србија и Црна Гора, Србија, Косово и Метохија, национални интерес, државни интерес, демократија, Евројска унија, Бечки преговори, ерисићка рејорика, ерисићка дијломатија, стандарди, коначни стајус, албански сепаратизам, албански иредентизам, аутономија, независности Косова, границе, територијални интереси, суверенитет, окупиција

Тамне стране ерисићке дијломатије

Данас у Србији већина људи размишља о Космету и сви су забринути због Космета. И мада изгледа као да је све битно већ промишљено и речено понеко се одважи да још понешто напише о овом проблему. Косово и Метохија (скраћено КиМ) је, дакле, стална тема, и то не обична политичка него опсесивна егзистенцијална тема овдашњег дела европског света.¹

У овом часу се намеће снажан утисак дипломатске хитње да се на Косову и Метохији једном за свагда оконча оно што према проценама моћника предуго траје и што би, уколико потраје макар и на кратко, непоправљиво погоршало ионако рђаво стање. Изгледа као да је расположиво време спорог и дубоког разматрања косметског проблема измакло.

У првим месецима 2006. године, дакле, са разних заинтересованих страна се упорно настоји на коначном расплету косметског Гордијевог чвора који је, подсећања ради, хаотично заплитан у претходним деценијама и вековима. Европске заблуде о Косову и Метохији и Србији нису самоникле из незаинтересованости и незнања, него су дуго сејане из прагматичних и користољубивих разлога. Оне, на жалост, и дан-данас исијавају из ужареног језгра озлоглашеног *балканизма* који је на јужнословенском простору нагло оживео у посткомунистичком раздобљу. Догодило се то на самом почетку југословенске сецесионе кризе, затим је трајало током комбативног транзита кроз федералну форму државе и, напослетку не престаје да се догађа током социоекономске транзиције на постјугословенском српском простору. Отуда, када је реч о Косову и Метохији, употреба појма "заблуде" може бити само условно тачна, јер се заступани ставови не исказују толико као заблуде, ко-

¹ Овај чланак је део обимније студије која ће као књига да изађе у издању Института за политичке студије из Београда.

лико као препознати и пласирани демополитички, геоекономски и геополитички интереси. У корену приче о "заблудама" су, дакле, интереси. Зато је потребно отклонити наивна очекивања, јер мање-више сви заинтересовани знају оно што је неопходно о КиМ, па незнање историје и превиђање чињеница савременог доба не би више смело да буде алиби за политичку немоћ.²

Већ на почетку може се поставити питање колико су представе које владају у мњењу о Србији и Косову и Метохији, плод омашки, ненамерних грешака или заблуда, а колико свесно конструисаних неистина? У одговору на то питање корисно је прибећи сазнањима *еристичке дијалектике* која потиче из топичког дела реторике.³ Најједноставније речено, еристика као део реторике је расуђивање и убеђивање путем силогизама чије су премисе неодређене, двосмислене, нетачне, полуистините или чак лажне, а закључци на први поглед формално исправни и садржински тачни.⁴ Зато је истраживање већ и првих слојева логичких контрадикција и говорних контроверзија у ставовима дипломатије која се служи еристичким закључивањем поводом косовског проблема, од изузетне сазнајне и практичне важности.

Ставови о Косову, не испољавају се толико као погрешне представе, предрасуде или заблуде, колико као смишљени трикови заинтересованих дипломата и пристрасне дипломатије која се, у складу са применом правила еристичке реторике, може назвати *еристичка дипломатија*. Тако се уз пинг-понг дипломатију, шатл дипломатију, булдожер дипломатију, "холбруковање" и сл., на основу пресудних особина у погледу смишљених (не)тачности и прикривених убеђивачких намера, може говорити и о *косовској еристичкој дипломатији*.

Успешном применом неистинитих премиса и закључака еристичке дипломатије стварају се подесне околности за нео-

2 Богдановић Димитрије, *Разговори о Косову*, глава "Незнање и заборав у служби непријатеља", стр. 53-70, издање писца, Београд, 1986. Такође: Самарџић Слободан, "Стварност и фикција Косова и Метохије", глава "Незнање и опортунизам као произвођачи фикција", стр. 5-7, *Анализе*, НСПМ, година 1, бр. 3, стр. 5-13, Београд, 2005.

3 Аристотел, *Орѓанон*, пети део "Топика", стр. 371-585, глава "Корист дијалектике", стр. 373, *Култура*, Београд, 1965; такође, Аристотел, *Реторика 1/2/3*, "Реторика 2", глава "Методје уверавања заједничке свим врстама беседништва", стр. 194-198, "Реторика 3", глава "Уверавање", стр. 328-335, Светови, Нови Сад, 1997.

4 Шопенхауер Артур, *Еристичка дијалектика. Или умеће како да се увек буде у праву објашњено у 38 њрикова*, Светови, Нови Сад, 1997.

метано издвајање Косова и Метохије из државног састава Србије. Мада је КиМ после војне интервенције *de facto* издвојено из Србије, још увек није обеснажена међународноправна норма да је *de iure* интегрални део Србије. Зато се уцењивачким средствима тежи стварању реалног права осамостаљења Албанаца на делу српске државне територије. Подлога тог права је у праву народа на самоодређење и самоопредељење до отцепљења.⁵ Управо због те сврхе су временом обликовани *еристички силогизми*, са заваравajuћим трик закључцима којима се настоји на делегализовању и делигитимизовању Србије у односу на КиМ.

Реч је дискурсивној пракси развлашћивања Србије на КиМ и признавању прекограничне измештености Косова из Србије. Наречена пракса садржи општу дискриминацију српске популације у односу на албанску. У стварном животу КиМ, та дискриминација означава уобличавање срамотне врсте *новоевројског айартихејда* на одвојеном делу Србије, искључиво за Србе и друге неалбанце. Одатле, *еристички дискурс* о Косову - мада се, што је и разумљиво, таквим не приказује - заправо оличава несимуловану опасност животне угрожености свих неалбанаца, а пре свих Срба, усред нетолерантне мононационалне тежње албанских маса и политичке елите.

Отуда је, зарад бољег разумевања најупадљивијих противречности и неистина (у ствари лажи!) у косовско-метохијском проблему, потребно подробније размотрити типове дискурса којим се проблем обухвата, разматра и, на овај или онај начин, реторички разрешава. Тим више је неопходно указати на тамне стране *еристичких силогизама* и *еристичке дипломатије*. Понеке од тих варки појављују се у облику упадљиво противречених ставова који се изричу један за другим или истовремено, у зависности од реторичке потребе и ситуације. У логичком приступу проблемима ти *силогистички дублејши* изазивају посебну збуњеност на српској страни. Смерови албанске воље се пред српским преговарачким очима тобоже, разгранавају и преплићу, заступају опречна мишљења ... Ништа од тога није тачно. Али, да би се увидела неистинитост крајњих циљева и самог поступка преговарачког аргументисања потребна је извесна *антиеристичка њедагогија* усмерена на што прецизније разликовање косовских привида од суштине.

5 Кнежевић Милош, "Албанска фантазма права на отцепљење", зборник *Мањине у међународним и документарним СР Југославије*, стр. 83-105, СПС Србије - ГО Београда, Београд, 1998.

Формула није претерано компликована, довољно је само прозрети албанске намере и поступке који се зарад тога предузимају.⁶ Зато ваља имати у виду да се појединачни еристички силогизми, њихови дублети и низови, медијски пласирају у оквирима промишљене стратегије изазивања преговарачке пометености. Изазвана преговарачка конфузија користи албанској страни јер се, применом двојних стандарда, Србима оспорава и одузима оно што се на истој еристичкој основи не оспорава и дарује Албанцима. Србима се на КиМ признаје само оно што им признају Албанци, и посредством њих међународни чиниоци различитих врста и нивоа. Српска страна се, такође, збуњује еристичким дублетима у којима се у прилог Албанаца истовремено залаже и тврди и "за" и "против" нечега што би требало да буде у односу логичке и реалне алтернације - или само "за" или само "против"!

Наречена укрштена вишесмисленост еристичке дипломатије може бити илустрована обиљем конкретних примера, од којих ће тек петнаестак бити скицирани у тексту. Проалбански ставови изнети у међунасловима стављени су под знакове навода, јер изражавају еристичке премисе и закључке које изричито заступају албански и проалбански лобисти. Пођимо зато редом.⁷

1. "Пошребно је уважити косовску стварност или стварне прилике на шерену"

Почнимо од стварности јер, без обзира на све, стварност на почетку и крају свега побеђује. У политици је реалност све и свја. Ко не уважава реалност и у својим политичким акцијама не полази од реалности, омашује и страда. Али шта је косовскометохијска реалност? Зна се да је тешка, за Србе и друге неалбанце претешка, чак неиздржљива, али каква је до у танчине, не зна се довољно. Ко, уосталом, препознаје и ко одређује чињенице косовске стварности?

Ма колико изгледало разумљиво, дипломатско настојање на стварносној прагматици није лишено противречности. Негативна косовска збиља се прикрива од очију спољашњег

6 Кнежевић Милош, "Отмица Косова. Како сачувати Косово и Метохију", *Геополитика*, стр. 8-9, бр. 12, (28. август) 11.09.2003.

7 Од четрдесетак уочених и представљених еристичких силогизама о Косову и Метохији, у овом раду је скраћено приказана четрнаест најупадљивијих и најутицајнијих. Остали еристички силогизми који творе еристичку дипломатију у целини су представљени у тексту књиге.

света, а онда од тамошњих Срба тражи усаглашавање са оним што их је некажњеним албанским насиљем и неправдама упропастило и унесрећило. Отуда није толико реч о *идеолошкој реализму* колико о циничној *реалистичности*. Ова појмовна дистинкција је битна; у питању је суштинска разлика два типа "реалности".

Док политички реализам означава оно политичко стање у коме се прагматични ослонац тражи у највероватнијим, најповољнијим и најбољим могућностима, дотле реалполитика у ослонцу на моћ, силу и снагу, сеже преко стварних могућности фактицитета. То прекомерно пружање моћи омогућује сила практикована као репресија. Реалполитика у складу са властитим циљевима и са надмоћног становишта негира и позитивира стања у које се својевољно ушлепа, или које је пре тога произвела. Управо то се догађа са Косовом и Метохијом.

Од Срба се на КиМ тражи животно неприхватљиво и морално немогуће, да се сагласе са реалполитиком која их поништава у једној у свему нељудској ситуацији. Еристичко полазиште је да Срби нису способни да увиде праве односе у косовској стварности. Дипломатски маневар тог типа оправдава се тобожњим политичким реализмом који би Срби на Косову требали да усвоје као сопствени образац, едаби уопште преживели у реалној историјској ситуацији. Каква је онда та стварна ситуација и тај реализам, ако српска несагласност са њима наговештава потпуни људски крах и биолошки нестанак? Ево шта о косметској стварности наводи члан српског преговарачког тима Сандра Рашковић Ивић: "Данас на Косову и Метохији живи 142.000 Срба и других неалбанаца у 112 енклава, а број Албанаца је нешто изнад 1,5 милиона. Из покрајине је протерано 230.000 Срба и других неалбанаца после јуна 1999., број повратника је мањи од 12.000, а број оних који су напустили КиМ у протеклих 6. година износи 20.000. Срби су у потпуности очишћени из свих урбаних средина сем из северне Косовске Митровице, јединог мултиетничког града на КиМ у коме Срби чине већинско становништво. Према катастарским књиगाма 60% земљишта на КиМ је српско."⁸

Да ли наведене чињенице творе "реалност" коју погнуте главе ваља прихватити, или је пак, реалност коју је једино могуће прихватити с оне стране насилничке и аморалне реалполитике? За Србе са Косова у Србији отпор чињеницама не-

8 Рашковић Ивић Сандра, "Српски аргументи у преговорима" глава "Фактичко стање", стр. 43-44, *Анализе, НСПМ*, година 1, бр. 3, Београд, 2005.

људског стања које је произвела реалполитика свакако није окаснело опредељење за наиву, романтизам или утопизам, него пре свега, разложно морално становиште угроженог дела српског народа који не пристаје на покорвање и нестанак.

Очигледно је да се убеђивачки силогизам "уважавања косовске сварности" не односи на уважавање онога што је у тој стварности иоле добро и као коегзистентно прихватљиво, него на признавање неприхватљиве силе која је узроковала поредак неправде и насиља. То је фундаментална контрадикција реалполитике и политичког реализма од које, на жалост, полазе они који се залажу за тријумфалну неправду као једину стварност Косова изван Србије. На приказаној еристичкој обмани српског "признања реалности" овековечила би се албанска шикана и зулуми, а онда би изнуђено признање таквог стања добило неприкосновене основе.

2. *"До решења косовског проблема може се доћи само преговорима"*

Ко уопште може да одрекне смирујућу вредност преговора? Дијалог је један од темеља европске цивилизације. Са српско/албанским преговорима о Косову се у више наврата пробало па није успело, тако је отпочео рат. Када је могућ сукоб, или је сукоб већ почео, ваља разговарати.⁹ Ваља разговарати и после сукоба, увек ваља разговарати, и не бити у хипнотичком солилоквију. Али шта изазива потребу преговора? Мотивација преговора је разрешење сукоба. Сукоб свакако није решење, али јесте почетни и завршни проблем косовске стварности који се не може игнорисати. Преговори су у сваком случају много бољи од мрзилачког ћутања, прекида општења и трвења. Али, зар се до садашњег негативног стања није дошло управо пузајућом сецесијом и ратом?

У каквој поратној ситуацији се преговара? Да ли су полазишта две, односно три стране довољно усклађена и почетни положаји преговарача изједначени и равноправни? Не би се могло рећи. Управо због тога су и отпочели Бечки преговори; зарад чега ако не ради приближавања и усклађивања ставова. Ситуација на КиМ је обременена тешким српско/албанским супротностима и противречностима. Неуспех садашњег стања се огледа у нехуманим околностима које су настале супротно

⁹ *Српско-албански дијалог*. Улцињ, 23-25. јун 1997. Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Београд, октобар 1997.

прокламованим намерама тзв. хуманитарних интервенциониста.¹⁰ По свим садашњим показатељима стање је много горе него пре међународне интервенције, односно агресије на СРЈ и рата на Косову. Преговори би, дакле, требало да доведу до попуштања затегнутости, отопљавања атмосфере и побољшања стања на терену. Тако се, бар, каже и препоручује. У подлози предочене препоруке за дијалог је став међународних чинилаца да су ратови на Балкану за свагда окончани и да се сада у миру ваља окренути међусобном помирењу и просперитету. Балкански простор је делимично демилитаризован, пацификован и дисциплинован. Недовршени демополитички и геополитички "дизајн региона" повезан је за две врсте накнадних активности: 1) међународну дипломатију, тј. преговоре релевантних страна, и; 2) суђења за ратне злочине почињене на простору бивше Југославије у Хашком трибуналу.

Иако је агресија поодавно завршена и међународне трупе су запоселе Косово, српско/албански преговори се обављају у недовршеном постконфликтном амбијенту. Завршетком рата против СРЈ нису завршени конфликти на Косову зато Бечки преговори представника Србије и албанске стране уједно имају и карактер мировног процеса. Но, и поред тога, уочљиво је да се исказују претње новим сукобима, које свакако не долазе од Срба. У томе је, наиме, парадокс. Док Срби теже мирном признању суверенитета и интегритета Србије на КиМ, Албанци изван преговора и даље прете распламсавањем нових сукоба уколико се не услиши великоалбански циљ независног Косова. Еристички силогизам у предоченој ситуацији се истовремено ослања на охрабрујућу и миротворну премису неопходних преговора, али и застрашујућу и ратоборну премису претње сукобом уколико се у преговорима не удовољи прохтевима албанског максимализма. Предочени еристички закључак, одатле, упућује на пристрасни проалбански исход *преговора без преговора*. Управо у томе је замка предоченог еристичког става; потребно је преговарати, иако је све већ унапред и пре преговора и без преговора једнострано одлучено. Преговори би, дакле, требало да буду тек покриће одлуци која је већ донета. Томе насупрот је став да је тек у отвореним преговорима могуће достићи решење, и да пре преговора постоји

10 Чомски Ноам, *Нови милиитаристички хуманизам. Лекције Косова*, Филип Вишњић, Београд, 2000. Такође: Кнежевић Милош, *Крстарећа демократија. Агресија НАТО на Југославију 24. март - 11. јун 1999*. ДП "Ђуро Салај", Београд, 1999.

само проблем, али не и његово једнострано априористичко решење!

3. "Преговарајти се може само о животињим проблемима у појединоцима"

Задати оквир српско/албанских преговора је казуистички. Већ се расправља и тек ће да се расправља о безбројним "ситницама које живот значе", а не о суштини живота пре урањања у вирове живота. Не догађа се, дакле, само преговарачка казуистика, која смера расправи од "случаја до случаја", него и појединости које воде у *правни дејализам*. То су оне околности у којима проблеми свакодневног живота бивају припуштени у расправу одређујући њен обим, садржај и ток. Јер, нико не може да одбаци важност расправе о ономе што чини живот, нити да порекне потребу да се расправља, преговора па чак и цењака о конкретним животним проблемима. Али, потребно је задржати нужну меру општости која ће да сачува преговараче од опасности губљења у шуми детаља и дављења у живом блату нерешених косметских ситница.

Очигледно да предочени преговарачки приступ не бежи од појединачних проблема него им са индуктивистичким полетом иде у сусрет. Али, његова мана је у томе што превиђа да скоро ниједан косметски проблем није решив сам по себи, на нивоу појединачног албанског или српског случаја, у изолованом детаљу или преговарачкој минијатури. Једно тражи друго, а ово треће и тако у недоглед. Скоро сваки косметски проблем је нужно повезан са целином ствари у косметском контексту у Србији, дакле са Србијом. Хтело се то или не, Србија је холистички амбијент Косова! Казуистичким приступом српски контекст Космета се свесно превиђа, потискује у страну од преговора и разграђује. Ако се и признаје, српска компонента се своди на: 1) одвојени српски чинилац тј. Србију изван Космета, и; 2) Србе као неалбански ентитет, тј. националну мањину на албанском, односно албанизованом Космету.¹¹

Одатле излази да је дедуктивни приступ, који би полазио од највеће државне општости коју представља интегрална Србија, већ на почетку онемогућен. Спречено је да се већ на стар-

11 О албанизовању Косова и Метохије у новијем времену, видети: Павловић Благоје, *Албанизација Косова и Метохије*, глава "Промена националне структуре становништва у Старој Србији од 1960. до 1990.", стр. 273-274, Европско слово, Београд, 1996.

ту Бечких преговора испоље најоопштији и рекло би се коначни ставови преговарача; шта се напослетку у зависности од страна може, а шта не може учинити. А управо се то, што је за сада спречено у преговорима, изван преговарачког стола већ увелико понавља. Тако се метаправна, односно политичка суштина мање истиче за преговарачким столом, а више у преговарачком амбијенту, кроз наизменична подсећања, упозорења и претње.

Запитајмо се зато шта је међународна заједница разумела као контрапродуктивни максимализам почетних становишта? Лако је уочити *почејно изравнавање*; да су у исту равн стављена преговарачка настојања српске стране на територијалном интегритету и суверенитету, и тежње Албанаца ка независности и уједињењу са другом земљом. Предочено се подвлачи као есенцијално, као "финале пре финала", као несварљиви априоризам и дедуктивни приступ који онемогућава разговоре пре стварног почетка. Зато се, поштујући поменути политички реализам, а, у ствари, реалполитичке учинке албанског насиља на терену, индуктивистички прешло на детаље. Почнимо, дакле, од најближег, малог и неспорног, тако кажу вешти преговарачи са стране. Оно што је спорно доћи ће на крају, ако уопште дође на дневни ред и ако преговорима икада буде одређен формални крај.

Напослетку, потребно је размотрити негативне аспекте ситничавог преговарачког тока. Претпоставимо да се у Бечким преговорима акумулацијом детаљних решења постигне неки договор. О нечему, о било чему! Између кога је могућ договор? Између Срба и Албанаца пре свега, али и између међународног посредника и једне од преговарачких страна. То се може извести тако што ће се посредник ставити на једну страну (ако се већ није ставио!),¹² или, тако што ће терет одлуке да пребаци на више и моћније инстанце међународне заједнице: Савет безбедности ОУН, Европску унију или САД, на пример. Шта ће се догодити ако се у преговорима не постигне договор, бар не за изгледно време? Или једна од страна демонстративно напусти преговарачки сто? То нико не каже.

12 О томе какве ставове је према према југословенском, српском и косовском "случају" пре десетак година испољавао садашњи овлашћени представник међународне заједнице на српско/албанским преговорима у Бечу, фински политичар и еврократа Марти Ахтисари, консултовати: Ахтисари Марти, *Мисија у Београду*, глава "Шта смо из овога научили?", стр. 237-249, "Филип Вишњић", Београд, 2000.

4. "Срби би у сваком случају требало да буду задовољни демократским решењем косовског проблема"

Демократија је битна, јер помоћу ње се стиче оправдање политичке моћи и стамености и снаге власти. Ко у Србији има ишта против демократије? Мало ко и мало шта! Па зар се све политичке снаге у Србији не декларишу као демократске? Око тога у партијама, покретима и међу политичким лидерима скоро да нема недоумица, јер је општи смер развоја политичког плурализма и парламентарног живота у Србији продемократски. Сви проблеми са којима се суочава савремена Србија постављени су у демократски контекст али се демократија - што је такође демократски - различито разумева и практикује. Док огромна већина у Србији сматра да је управо демократија разлог због кога би КиМ требало да остане у саставу Републике, малобројна мањина мисли другачије.

Многи су у последњих петнаестак година покушавали да Србију и Србе подуче умећима демократизације! Срби су читаву декаду провели слушајући о вредностима и идеалима европске демократије, као да су бескрајно удаљени од њих и као да су једини балкански и европски народ који никада није искусио чари демократског живота. Србе су на демократију подсећали и они који је никада нису историјски упознали, а међу њима пре свих и после свих Албанци. Зар је потребно подсећати да је албанско демократско искуство равно нули. Албанија као матична албанска земља никада није успела да се консолидује као демократска држава; насупрот томе, од како постоји била је манипулативно везана за велике силе, а изнутра неуредна лабораторија ауторитаризма и деспотије. Албанија није успела да се демократизује ни после смрти полувековног диктатора Енвера Хоџе.¹³ Откуда онда то да се на Србима и Србији тако и толико иживљавају представници оних народа и држава, чији су главни "доприноси" европској историји били у домену изазивања регионалне нестабилности, социјалног хаоса, политичког ауторитаризма, тоталитарних испада и деспотских владавина? Како је уопште било могуће да се догоди историјско посуновраћење да најзаосталији у токовима националне и државне еманципације "соле памет" оним националним и поли-

13 Викерс Миранда, Петифер Џејмс, *Албанија. Од анархије до балканског идентитета*, глава "Криза једнопартијске државе после смрти Енвера Хоџе, 1985-90.", стр. 10-33, Неа, Београд, 1998.

тичким колективитетима који су у настојањима социјалног и политичког ослобођења скоро без остатка уложили и потрошили своје историјско биће?

У времену распрснућа Југославије, свака она политичка елита која је ступила на стазу сепарације у еврократским круговима је проглашавана за регионалне "шампионе демократије". Сви они који су на било који начин настојали на целокупности југословенске федерације омаловажавани су као антидемократи и тоталитарни интегралисти. Интегрализам је симболисао недемократију, док је сепаратизам маскиран борбом за демократију. У тој идеолошкој перверзији односа целине и дела, сепаратизам се појављивао као продемократски пут, а интегрализам као недемократски ћорсокак. Тако је, на жалост и сада, јер се одвајање Косова од Србије међу проалбанским лобистима представља као једино демократско решење. Зашто је одвајање Косова од Србије доказ демократије, а остатак Косова у Србији недемократски чин? Може ли се на то питање уопште веродостојно одговорити?

Зашто тачније не би било обрнуто, да је дезинтегрисање Србије одвајањем Косова мимо воље већине народа у Србији недемократско, као што ни позивање на вољу албанске мањине са КиМ не може бити демократско. Како се уопште може оправдати изопачавање мањинске воље Албанаца Србији у већинску вољу на КиМ? Једини могући начин је да се пре демократског решења насилно, што значи изразито недемократски претпостави већ извршено издвајање Косова из Србије, а онда му се накнадном продемократском козметиком намакне демократски имиџ. Али и таква пресумпција косовске независности је изразито недемократска.

Очигледно је да се ставови о демократским визурама косовског питања, у зависности од сучељених страна, претпостављених токова и садржаја демократизације веома разликују. Већинско становиште у Србији је да би остатак КиМ у саставу државе била снажна потврда вредности српске и европске демократије.¹⁴ Државно питање је уско повезано са демократи-

14 Такво мишљење заступа Слободан Антонић који сматра да би независно Косово 2006. било судбинска грешка и непотребно насиље које Србија не би преживела. "И чему уопште толика журба? Ако Србији нећете уопште ништа друго да дате, дајте јој макар време. Време потребно да демократске снаге у њој направе какав такав идентитет. Са новим идентитетом демократска Србија ће можда успети да преживи независност демократског Косова - за двадесет, или тридесет година. Али, пре тога Косово мора бити демократско. И Србија мора бити демократска." Антонић Слободан, "Независно Косово 2006. - судбинска грешка", стр. 42, Анализе, НСПМ, година 1, бр. 3, Београд, 2005.

јом као обликом политичког живота. Одатле ни државно питање у Србији не би требало схватити као супротност демократији. Демократија и држава нису у односу искључивости, о чему сведочи раширена свест да се демократија као најопштији концепт може упражњавати само у држави, а не изван ње. Али, и поред изнетог става о односу устројства државе и демократског живота испољавају се и битно другачија мишљења. И у Србији постоје, додуше знатно ређа, становишта да је управо одрицање од Косова неизбежна залога даље српске демократизације, јер свако настојање на тобожњој "српској својини над Косовом" оснажује овдашње ауторитарне импулсе.¹⁵ У приказаном еристичком силогизму упадљива је необразложена алтернација, у којој после премисе задржаног српског суверенитета на КиМ, следи друга премиса која указује на искључење демократије у ванкосметској Србији, да би се у еристичком закључку истакла наводно демократска нужност одрицања Србије од Космета. У том типу аргументације само потпуно српско повлачење са Космета могло би да докаже снагу *демократске Србије без Космета*. Тиме што би се трајно одрекли Космета, Срби би, наводно, показали да су се дозвали памети и доказали своја европска и демократска убеђења. Исто тако, десрбизација Космета била би протумачена као резултат незауостављиве демократизације, а не срамног албанског апартхејда, тероризма и сваковрсног насиља над Србима.

5. *"Пошребно је поставићи постављене стандарде пре остварења било каквог сшајуса"*

Читав ток југословенске сецесије био је нестандардан, као што је изван свих међународних стандарда и покушај издвајања КиМ из Републике Србије. И поред нестандардности која је обележавала југословенске ратове, испуњене егзистенцијални хаосом, непрекидним изненађењима и преокретима, у досадашњим историјским интерпретацијама су ипак уочене неке од детерминанти, и у извесној мери објашњена логика сукоба. "Стандарди" о којима се поводом Космета толико говори, део су глобалистичког тренда политичке и економске стандардизације, уношења реда и предвидљивости у оквирима тзв. кризног менаџмента. У глобалној и регионалној политици актери моћи постављају услове и правила којих се подређене

15 О томе: Бећуљај Бећај, "Останак Косова спутава демократизацију у Србији", стр. 65-70, *Српско-албански дијалог*. Улцињ, 23-25. јун 1997. Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Београд, октобар 1997.

стране морају придржавати. Супериорне активности "стандардизатора" сежу у све битне домене живота "стандардизованих", али се ипак највише тичу политике. Одатле је стандарде који би требало да буду достигнути на Космету потребно схватити као део напора евроамеричке интеграције региона у властите цивилизацијске и геополитичке склопове.

Европска унија је такође утврдила властите *сīандарде члансйва* и *сīандарде кандидайуре*, али је уочљиво да постоји и трећа врста битно другачијих стандарда који се успостављају на фрагментованим и конфликтним подручјима. Стандарди који се захтевају од КиМ спадају управо у ову трећу врсту најтежих и нетипичних стандарда. Реч је о стандардима смиривања и уређења стања на једном високо неуралгичном и традиционално конфликтном подручју, на коме су, узгред речено, супротстављене стране вековима испољавале властите "стандарде" које други најчешће нису прихватили.

Одатле је разумљиво да стандарди, ма какви били, не могу бити постигнути пре одређења статуса, а да тиме буду брзо и лако задовољене обе стране. Економски, социјални, културни, религијски, политички и безбедносни стандарди живља на садашњем КиМ су далеко од остварености, а нељудско стање веома далеко од онога каквим би требало да буде.¹⁶ Док се Албанци тобоже задовољавају постојећим стањем само ради постизања коначног циља, неалбанци, а пре свих Срби, налазе се у *йоложају изван свих сīандарда*, који више наликује мрачном Средњем веку него постмодерном технотроничком добу. Шта су онда постављени стандарди за Албанце који улепшавају ружну ситуацију, а шта за оне које неуплепшано држе изван и испод свих стандарда?

Реторичка моторика "постизања стандарда" има две преговорачке и дипломатске функције. Прва се односи на тактичко пролонгирање доношења битних одлука, са аргументом да после мониторинга и супервизије постављени стандарди још увек нису постигнути. Друга функција је непрестално указивање заинтересованим странама да је најважније постићи побољшање на терену и да је то једини исправан пут ка решењу косовског проблема. Захтев за испуњењем стандарда би, у ствари, требало да укаже на вољу међународног чиниоца да се косовско стање промени до мере обостране прихватљивости

16 Самарцић Слободан, "Стварност и фикција Косова и Метохије", глава "Борба око стандарда", стр. 10-12, *Анализе, НСПМ*, година 1, бр. 3, стр. 5-13, Београд, 2005.

доношења коначне одлуке. Изнетом не би могао да буде стављен ниједан приговор, да не делује више озбиљних мањкавости. Какво испуњење стандарда може да маскира одлучну тежњу Албанаца да на очиглед Балкана и Европе направе сопствену нестандардну државу у Србији? И да ли испуњење постављених стандарда води ка албанској независности, или повратку под јурисдикцију Србије? Ако је прво у питању, може ли се пристати на испуњење стандарда само да би Албанци направили независну државу Косово! Свакако не, и то одмах треба рећи! Друга мана "стандардизације" косовског конфликта је још озбиљнија. Почетним ставом је одређен јасан и тачан редослед циљева: "стандарди пре статуса", да би пре почетка преговора и у њиховом току редослед прво релативизован, а онда волшебно измењен у обрнуто "статус пре стандарда"? Кривотворење редоследа циљева у потпуности је неприхватљиво!

У приказаној ситуацији приметна је и асиметрија и неуравнотеженост српско/албанског положаја у процењивању реалног стања. Полази се од препознавања албанског чиниоца као пресудног актера стратегије "стандардизације". При том се не указује на потпуну нестандардност њихових круцијалних тежњи. Занемарује се основна претпоставка за испуњење стандарда, а то је да Албанци одустану од својих сепаратних "стандарда" које су успоставили према осталим становницима КиМ, Србима и другим неалбанцима. Реч је, наравно, о политици сепаратизма, репресије и апартхејда. Може ли се очекивати таква албанска увиђавност, може ли се такав одустанак Албанаца од независности Косова уопште догодити?

Међународни чиниоци су успоставили систем надзирања и процедуре провере остварености стандарда, одредили личности које се тиме баве и повремено подносе извештаје надлежним телима о примени стандарда. Читав поступак је створен да би се после поврде да су стандарди испуњени прешло на следећу фазу. Уколико се стандарди не постигну, одлаже се одређење коначног статуса. Или, услед нестрпљења фактора моћи, може бити примењен и никада усвојени обрнути редослед, брзо одређења статуса и каснијег достизања стандарда? На тај начин би се применом реалполитике извршила пресудна еристичка преинака. Расуђивање тече овако: имамо стање онако какво је, познато и признато, правно утврђено, али је сада зарад ургентног коначног стања или статуса, потребно занемарити непостигнуте стандарде. Иако људски стандарди ни изда лека нису постигнути, услед дискриминације, сегрегације и

апартхејда над Србима, без икаквог образложења и гаранција тврди се да је могуће постићи "завршни статус". Преметнути закључци еристичке дипломатије "статус пре стандарда" или "статус уз непотпуно постигнуте стандарде", у потпуности су неприхватљиви.

6. "Преговори би требало да се заврше
одређењем коначног *сјаишуса*"

Све што је почело требало би да се заврши; све што тече најчешће пронађе утоку. Само би испуњење стандарда могло да буде окончано, док би одређење статуса пре испуњених стандарда било пролазно, дакле неокончано. Управо због непостигнутих стандарда, ванстандардно одређени статус Косова је крхак и привремен.

Будући статус КиМ не мора да буде и коначни статус, јер је коначни статус већ садржан у непромењеном међународно-правном статусу унутар Србије. Отуда безочно реалполитичко застрашивање тзв. коначним статусом многе подсећа на страву "коначног решења". Да ли је умесна аналогија садржаја кованице из актуелног дипломатског жаргона са злоћудним одређењем *холокаусџа*? Могу ли се те две појаве поредити? За многе Србе, напаћене жртве албанских прогона и апартхејда на Космету, могу. О каквом "коначном статусу", односно "решењу" би могло бити речи? Да ли је "финални статус" Косова неко дипломатско миловање и помиловање, или је, у ствари, завршни ударац дезинтеграције Србије?

Зашто се тако грозничаво трага за коначним статусом или решењем, свеједно, и то баш сада, када оно већ одавно постоји у државноправном и уставном одређењу Србије и њеном признатом међународноправном положају. Потрага за "финалним статусом" се одвија, јер делује фрапантна неподударност између међународног права и међународне политике, односно глобалне и регионалне геополитике! Управо из несклада између правног третмана Србије (са Црном Гором) као суверене и територијално интегрисане државе, и реалполитичке десуверености и дезинтегрисаности, извире *полиџика финалног сјаишуса*. Оно што је некада финализовано у српској држави дефинализује се и претвара у отворено, привремено и неизвесно питање. Ствара се мњење као да статус Косова и Метохије у Србији не постоји и да никада није постојао. "Финални статус" КиМ се не препознаје и не признаје у Србији, него се за њим трага посебно, екстериторијално за Косово изван Србије.

Наречено је могуће јер ни сама Србија као земља, у евроамеричким круговима није стекла "финални статус", о чему се мање расправља! Уколико би се анализа проблема "финалног статуса" усредсредила само на међународно право, била би направљена одсудна грешка. Јер, дипломатска, реалполитичка и геополитичка игра око статуса је по својој природи изразито метаправна, а не, како се можда очекује и истиче, стриктно правна. Право је геополитичким играчима само згодан повод и корисна међународна форма, док је циљ заправо трајно фиксирање постигнутих геополитичких интереса у обавезном правном облику. Зато се негира постојећи уставноправни статус Србије, и кроз фикцију правног непостојања косовског статуса, на силу промењена реалност подводи под анархичне и раздржављене косовске околности без "финалног статуса". Самим тим и Србија у начетој целини постаје раздржављена полу-држава, у чији територијални састав и суверену надлежност не потпада албанизовано Косово.

Српско/албански преговори у Бечу имају оцртано полазиште, ток и исход у виду косовске "тачке омега" од које се вишестрано стрепи. Намакнут је имиџ као да КиМ недостаје "коначни статус" и да би га у преговорима тек требало одредити и остварити. На предочену претпоставку, са српске стране се унапред, али уз извесно нећкање, пристало. Ни у једном часу се није преговарало око тога да ли уопште преговарати о "коначном статусу", већ се невољно пристало на поступне преговоре о томе како би на крају требало да изгледа "коначно решење" на Космету. Народна скупштина Републике Србије је, уосталом, донела Резолуцију о преговорима у којој се истиче следеће: "Народна скупштина Републике Србије изражава разумевање за чињеницу да може бити више модалитета будућег статуса Косова и Метохије који не доводе у питање суверенитет и територијални интегритет државе."¹⁷

Албанци, међутим, у исходу преговора са Србима насупрот српским "модалитетима" очекују нешто сасвим друго. Албанци очекују признање реалног стања албанске власти, док Срби теже признању правног стања територијалног интегритета и суверенитета Србије на КиМ. Уочавају се два типа очекивања признања различитих страна реалности; 1) једне,

17 Видети: тачка 4. "Резолуција Народне скупштине Републике Србије о мандату за политичке разговоре о будућем статусу Косова и Метохије", донета 21. новембра 2005. Према: *Анализе*, "Документи", стр. 52, година 1, бр. 3, 2005, НСПМ, Београд, 2005.

албанске, која се тиче преднормативне реполитичке ситуације "финалног статуса", и; 2) друге, српске, која се тиче нормативне постполитичке ситуације, правних и моралних околности већ постојећег, дакле уставноправно утврђеног државноправног "финалног статуса"!

У ширим габаритима глобалне политике, финализација статуса територијално дестабилизираних подручја могла би, рецимо, да значи њихову стабилизацију кроз пројекцију глобалне и макрорегионалне геополитичке архитектуре. Отуда финални статус, ДЗСЦГ, Србије и КиМ неће зависити само од изолованог случаја "финалног статуса" КиМ, него и од "финалног статуса" тзв. Западног Балкана, а онда и од "финалног (историјског) статуса" Европске уније.¹⁸ Реч је о вишеструко "финализујућој" међузависности свих простора на континенту у интерактивној редизајнерској процедури. Одатле, осим реалистичних, прагматичних и казуистичких елемената, дискурс центриран око "финалног статуса" КиМ са својим утопичним чвориштима коначности, спада пре у домен политичке теологије, односно (пара)државне есхатологије, него у домен реалистичне политике. У политици се, додуше, радо истичу коначни циљеви, али се они постижу тешко, а понекад се и не могу постићи. Интегралистички "коначни статус" Србије је садржан у циљу нераздвојиве целине народа и државе. Сепаратистички "коначни статус" Албанаца на КиМ, садржан је у супротном; деоби и одвајању од Србије. Очигледно је да се тако обликовани "коначни статуси" не могу уклопити у јединствено прихваћени "коначни статус" Косова, који би подједнако задовољио Србе у читавој Србији и Албанце на Космету.

Напоследку, мало је примећено да - када је реч о КиМ - подједнако идеолошки, доктринарно и пропагандно делују и тзв. *постизам* (или послеизма) и *ендизам* (или крајизам). Оба вида савремене глобалне хронополитике и идеологије историје укључени су у преговоре о косовском "финалном статусу". У оба случаја реч је о српској и косметској историји; једанпут оној која се Србији догађа *после* једног историјског тока који је исцрпљен; а други пут *на крају* једне мучне српске историје која је, наводно, исходила губитком Космета.

Тако би по том тумачењу, после свега и на крају свега, "финални статус" Србима и Србији означио финални губитак Космета! С друге стране државожељни Албанци би после све-

18 О томе више: Кнежевић Милош, *Моћ Запада. Нова сјаја Европа I*, Мали Немо, Панчево, 2005.

га и и на крају свега, као несвесни идеолошки корисници *ѝосѝизма* и *ендизма*, у "финалном статусу" били ти који би добили своју другу државу на Балкану. За њих, пак, то не био био само крај било какве српске историје на Косову, него и почетак историје једнонационалног Космета! У таквом "коначном статусу" једина мултинационалност која би могла да буде остварена на Космету потицала би од мултинационалних ре-дарствених трупа. Да ли то Европа жели, или не жели, видеће се.

7. "О Косову ће најослејѝку одлучиѝи косовски народ"

Географија и демографија су час битне, час небитне, у складу са потребама, па чак и политичким хировима. Народ одлучује, да, али зар то није превише апстрактно? Који народ, када, како и зашто? У западном свету демократија је одавно апсолутни политички идеал. Томе не може да се да озбиљнији приговор. Влада мишљење да би о свему требало да одлучује народ. То је најбоље и тако би требало да буде. Проблем, међутим, настаје при одређењу просторног сегмента народа? Који део народа? Простор Космета се пре расправе и мимо историјских, географских и правних чињеница дефинише посебно и априористички издваја из просторног бића Србије. А онда се, упркос циничној тези да су важнији људи тј. народ од простора и ресурса, коначна одлука о судбини унапред и недемократски издвојене територије ставља у надлежност онога дела народа у Србији који ту одсечену територију настањује, а то су огромној већини Албанци!

Силогизам је једноставан: пошто је Косово проблематично, а на Косову живи народ који носи косовско име, онда ће се проблем разрешити вољом тог "косовског народа". Рекло би се сасвим разумљиво: Косово припада народу, заузврат народ припада географском Косову, интимно и дирљиво дакле, јер би о свему требало да одлучује "косовски народ". Рекло би се, такође, и ништа очекиваније. Рекло би се, само да еристички што значи и обмањујући карактер предоченог закључка, није садржан у скривајућим премисама из којих се не види следеће: 1) да је Космет у уставноправном и државном саставу Србије и тиме и српски, а не само албански проблем; 2) да на Космету живи тек мањи део народа који живи у читавој Србији, а не само локални Албанци, и; 3) да би проблем Космета требало да разреши *народ Србије у целини*, у који спада и "косовски

народ", а не само "косовски народ", то јест тамошњи Албанци без енклавираног српског народа! Напоследку, да ли се у предоченом еристичком силогизму српски народ уопште нешто пита? Одговор је не, јер се српски народ у целини Србије и у косовским демографским фрагментима мимоилази и не пита о судбини Космета, у чему је заправо еристичка замка или поента, свеједно!

Како је тако вулгарна и прозирна замена српске већине албанском мањином уопште била могућна, има више различитих одговора. Један од њих је у начину разумевања етноса, народа и нација и националних мањина на тлу претходне Југославије. У титоистичким временима, захваљујући Едварду Кардељу, Албанци на Космету су уставноправно преображени у *националности* или *народности*.¹⁹ Осим израза *национална мањина* у колоквијалној и правној употреби су и изрази *еџничка* или *национална заједница*, *мањински колективитивитет*, *енџитивитет*, *џруџа*, *џосебности* и сл. Заправо, у стриктном семантичком смислу мешају се и бркају конвенционални етнологски изрази: *еџнос*, *народ*, *нација*, у смислу *народа*, *џрађана*, *сиџановника*, *џоданика* и *држављана*.

Скорашњим издвајањем из Србије Албанци су на КиМ постали *национална заједница*, односно *енџитивитет* и *народ*. Срби су обратно, од народа нагло деградирани у ентитет, то јест националну заједницу и енклавиране групе. Сецесионим сецкањем Србије Срби су раздвојени од својих сународника и прикључени већини "косовског народа". Српска већина у Србији је ударцем "милосрдног анђела" претворена у мањину на КиМ. Срби су на Космету постали изоловани случај нестајуће мањине у оквиру "народа Косова" који, дабоме, чине Албанци као народ.

"Косовски народ" је, дакле, идеолошка и дипломатска конструкција која би процедурално требало да послужи осамостаљењу Албанаца на Косову и Метохији од Срба и Србије. Тако се "народом Косова", у ствари, дезинтегрише српски на-

19 "У уставу и законодавству СФРЈ и њених република, израз *мањина* замењивао се изразом *националности*, чиме се хтело избећи наводно потцењивање везано за бројчану инфериорност. Овај термин није био срећно изабран, јер се дотле односио на нечије својство, тј. припадање народу, а не на саму групу људи. Није га било могуће превести на најважније језике света." Видети: Пауновић Милан, Димитријевић В. *Људска џрава*, Београдски центар за људска права - Досије, Београд, 1997, поглавље "Права припадника мањина", стр. 353-363; такође, поглавље "Права група (колективна права)", стр. 391-411, посебно запажање око појма мањине, тачка "Појам мањине", стр. 406.

род, а издвојеним Косовом Србија. Демополитички конструкт *народа у народу* и геополитичка конструкција *државе у држави* ослања се и оправдава последњом инстанцом, а то је демократија као владавина народа, односно владавина већине над мањином. Да, али која већина и која мањина? Да ли већина народа у Србији и мањи део тог народа на КиМ, или се однос већине и мањине успоставља силом изван српског државног оквира, само и искључиво на Космету?

То што никада до сада није постојао неки посебан "народ Косова" никога одвише не брине. Тако ће можда бити могућа и нова етногенеза претварањем националних Срба и етнонационалних Албанаца у *Косоваре*, баш као што се догодило у географској Босни са Муслиманима, Босанцима и Бошњацима, али и Србима и Хрватима. Косовари се отуда могу схватити као слично ентитетско одређење, према географском критеријуму албанизованог топонима *Косова* уместо *Косово* и *Метохија*. Али, и поред свега, скоро је немогуће прикрити да је, у ствари, реч о Албанцима камуфлираним у Косоваре, и да је реч о албанизацији под именом *косоваризације* или *косовизације*.

Из предочене еристике се назире да је демократско обећање пресудне и последње воље народа засновано на неразговорној премиси, заправо идеолошкој конструкцији "народа Косова". У темељу предоченог еристичког силогизма о "последњем одлучиоцу" стоји замена колективног субјекта одлучивања. Иако премисе силогизма упућују на "народ Косова" као агенс судбинског одлучивања, у реалполитичким односима одлуку ће вероватно донети они који већ увелико дизајнирају простор мимо воље народа и држава у региону. О Косову стога, како ствари стоје, већ сада не одлучује "косовски народ", "народ Косова" или "Косовари", него, као и много пута пре, велике силе фаворизујући Албанце.

8. "Народ Косова је посебан и различит од народа у Србији јер Срби на Косову нису истио шито и Срби у Србији и на другим етничким просторима"

Опет се, по ко зна који пут, за Србе који живе на једном од делова српског етничког, религијског и културног простора каже да не спадају у српски народ, него су нешто или ништа друго? Овога пута се оспоравају Срби са Косова и Метохије из сакралног језгра српске државности и то од заступника албанске мононационалне идеје. Иако не спадају у исту групу наро-

да, Срби Јужни Словени се "гурају" у потпуно различити албанизовани "народ Косова".

На Косову и Метохији живе делови различитих народа од који су у историјском погледу и бројчано најизразитији Срби и Албанци. До сада се мислило да на КиМ у саставу Србије обитавају делови оних народа који већ имају своје државе у околини. Од недавно се, како је речено, све више говори о нарочитом "народу Косова" или "косовском народу", што је вероватно исто. О чему је реч? Ко сачињава "народ Косова", да ли је то неки нови или новодосељени народ, или се ради о досадашњем народу који је само преименован и од сада треба да живи под другим скупним именом? Реч је о истим а разноликим народима који су се новим подвигом колонијалне семантике обрели пред налогом саживљавања са промењеним именом. Семантичари на новоосвојеним подручјима настоје да уведу у употребу пожељне етничке називе помоћу средстава наизглед неутралне географије. Тако у ослонцу на већ погрешан назив "Косово" (албански *Косова*) настаје безлична одредница "народ Косова". Као да више нису довољна одређења попут: становници, обитаваоци, житељи или једноставно грађани Косова. Очигледно да је администраторима потребно нешто више, а то је управо новопроизведени "народ Косова". Та синтагма је, међутим, спорна јер садржи неодрекнуту етнонационалну арому. У дипломатски жаргон се, наиме, уводи *географска етногенеза*, све до става да су делови различитих народа који живе на Косову заједно један и јединствен, од свих различити народ. Тиме се, вероватно, жели постићи олакшање усред несавладаних етнонационалних супротности и непремостиве етничке дистанце, пре свега између два света - Срба и Албанаца. Тако су нетрпељиви и посвађани Срби и Албанци згурани у симулакрум "народа Косова", да би тобоже релаксирани међусобне односе у семантичкој фикцији заједнице.²⁰

Потребно је, међутим, рећи да јединствени "народ Косова", једноставно не постоји, осим у проалбанским замислима будућег статуса тог дела Србије. Оно што свакако постоји јесте низ различитих и подељених етноса и нација на Косову. Ниједан малтретирани припадник гетоизованог и енклавираног српског народа са КиМ, не препознаје се, нити ће се икада препознати као припадник јединственог "народа Косова". Поготову што је у наметнутом "јединству" лака идентификација

20 Богдановић Димитрије, глава "Фикцијама се ништа не решава", стр. 25-31, *Разговори о Косову*, издање писца, Београд, 1986.

неподношљиво милитантне албанске већине. Намера семантичких алхемичара је да се стварањем "народа Косова", под којим се заправо подразумевају Албанци, легитимизује будуће бирачко тело за доношење коначне одлуке о издвајању Косова из Србије. Нумеричка база гласачке машине била би предочена етногенетичка симулација "народа Косова" у који би, наравно, спадали и Срби који иначе не желе властиту денационализацију.

Желе ли то Албанци? Желе ли Албанци да зарад стицања независности постану официјелни, политички "народ Косова"? Нико никада није оспоравао да су Албанци заиста посебан народ, то би било сулудо. Албанци са КиМ свакако нису етнонационални Срби. Али, зар тиме што би се преобразили у већинско језгро "народа Косова", уједно не би постали различити и од Албанаца изван КиМ? Вероватно је да би постали, можда привремено, а можда и на дужи рок? Ипак, будући да су пресудна већина, Албанци гаје реалистичну наду да су управо они у целини тај "народ Косова", те да је у оптицају само семантичка љуштура која би - после једнократне употребе на плебисциту о самосталности - могла лако да се одбаци. Албанци су, наиме, уверени да су само они тај целовити репрезент "народа Косова". Само они и нико други.

Срби, пак, нису толико уверени да су оригинални припадници безличног "народа Косова" и да тиме што су изненада постали "Косовари" више нису Срби. Делови српског народа који живи на КиМ, хтели би да остану Срби, и да их кибернетски етногенетичари и етноинжењери насилно не присаједињују албанском "народу Косова". Јер, шта би тражила и шта би могла да пронађе све мања српска мањина у албанском "народу Косова"? Пронашла би све већу већину владајућих Албанаца у коју би била принуђавана да се претопи.

Напоследку, зар Срби нису постали постјугословенске жртве свакојаког, па и семантичког терора? Уколико би пристали на злоћудне семантичке играрије Срби би, преграђени вештачким границама, постали лакомислени саизвршиоци плана десрбизације и (не)свесни саучесници властите пропасти.²¹ Срби из косовских енклава би као атомизовани делови "народа Косова" раскинули сваку везу са својим сународници-

21 О десрбизацији у облику албанизације, видети: Радовановић Милован, *Етнички и демографски процеси на Косову и Метохији*, глава "Чиниоци и детерминанте албанизације, десрбизације и етничке поларизације Косова и Метохије", стр. 377-394, Либер-прес, Београд, 2004.

ма у Србији изван Косова и тиме се препустили етнонационалном утрнућу и нестанку. Срби са КиМ и у читавој Србији не желе да признају такав дискриминаторски етноинжењеринг!

9. "Косово не сме бити подељено
нији повезано са другим државама"

Југославија је могла да буде подељена; Србија је могла да буде подељена, али албанизовано Косово нипошто не сме да буде подељено" Оно што је међународни чинилац учинио пуштајући Југославију "низ мутну воду", у случају Косова, наводно, нипокоју цену не би смело да буде учињено. Иако је читав ратни транзит кроз федералну Југославију протекао у знаку сецесије, сада би Косово употребом свих средстава морало да остане цело. Док се Југославија споља и изнутра немилосрдно прекрајала, империјални и колонијални принципи деобе мало коме су сметали.²² Али, у овом часу се канда стрепи да албанизовано Косово изгуби свој интегрални облик, или се реално врати у састав Србије.

То што се Србија и даље цепа не смета, али би сметало ако би се поцепало Косово. То што се Србија дезинтегрише не смета, али смета ако се дезинтегрише Косово. Унутрашња подела Србије и Срба не смета, али смета ако се изнутра подели Косово и Албанци. Истиче се да је територијални интегритет Косова, које није признати међународни субјект, неповредив, чиме се претпоставља да је територија међународно признате државе Србије поделом већ доведена у питање. Јер, како је много пута поновљано, Косово се еристичком дипломатијом оцртава као самобитан ентитет чије преживљавање изван Србије захтева целовитост, која је пре тога бескурпулозно оспорена Србији.

У наслову је наведен типичан еристички полу-силогизам "недељивости" и "неприпојивости" Косова, чијим учесталим понављањем модератори српско/албанског дијалога, са становишта имплицитних тактичких циљева, постижу најефикасније ефекте. Предочени еристички полу-силогизам у премисама садржи двоструку негацију без афирмације. Овај силогизам најрађе користе дипломате тзв. треће стране, јер садржи најве-

22 Knezevic Milos, "European Dimensions of the Serb Question: the Goals of Euro-America on the Balkans", енглеско издање часописа *Српска политичка мисао*, Београд, Serbian Political Thought, English edition, pp. 79-89, N. 1-2, Институт за политичке студије, Београд, 1996.

ћи потенцијал релаксантне неодређености и пружа потребну временску резерву за усмеравање преговора.

Полу-силогизам је на први поглед једноставан, јер истиче оно што се, наводно, не жели. Одређују се две тобоже разумне и утешне могућности, уз изостанак закључка који је, буди речено, и без навођења сасвим очигледан. Очигледни изостанак очигледног закључка требало би да омогући преговоре, јер се преговори схватају као поступно и увиђавно кретање ка закључку. Оно што се мимо преговарачке увиђавности, међутим превиђа, огледа се у чињеници да се већ и самим прихватањем "истинитости" постављених премиса одређује "истинитост" закључка који садржи оно "треће" које се не помиње, али које се логички и реалполитички подразумева. А то је ... а шта друго до независност Косова!?

Уз то, упадљива је још једна необразложеност. Зашто су и на основу чега две немогућности истакнуте у премисама обавезне? Односно, ко је и када од онога што је у премисама, и што како се подвлачи, никако не сме да се учини, начинио беспоговорно правило? Нема образложења о претходном консензусу о двострукој недозвољивости поделе и присаједињења Косова, јер пре тога међу преговарачима консензус о томе није постигнут. Одатле је лако видљива супериорност треће стране чији дизајн правила, процедура, оквира и циљева преговора о судбини Косова исходи из реалполитике. Није неко посебно откриће да политичка моћ на почетку и на крају преговора о Космету одређује шта се сме а шта не сме, али је занимљиво *in vivo* препознати модусе када, како и зашто она то чини.

Тек пажљивије проматрање премиса открива еристичке замке у дипломатској пропозицији косметског разрешења:

1) У првој премиси се тобоже високо принципијелно залаже за одбацавање деобе Косова, као да се истовремено не дели Србија; као да, заправо, Косово већ није *de facto*, иако не и *de iure*, издвојено из Србије. Прећуткује се, јер то није замишљено као циљ, да косовски интегритет може да значи и већ значи дезинтеграцију Србије. О томе се не говори, јер се аксиом територијалне недељивости у првој премиси не односи на општу недељивост Косова тј. КиМ од Србије, него на посебну унутрашњу недељивост албанизованог Косова;

2) У другој премиси се тобоже одбацује повезивање "сачуваног" тј. интегралног и интегрализованог Косова са другим државама, при чему се не мисли само на Албанију - на коју пр-

во помишља српска страна - него и на Србију. Полазиште и еристичка поента овог силогизма до сада није довољно уочена и испитана. Полазна претпоставка је интегрално тј. интегрисано Косово, а не интегрална тј. интегрисана Србија, па тиме примарна деоба Србије постаје невидљива спрам идеала недељивости Косова. Косовска интегралност се, наиме, намирује из интегритета Србије. Тако одељено а неподељено Косово, у еристичком следу губи валенцију припајања неком неодређеном и непознатом "другом". Али, коме? Није тешко одговорити да су само два државна субјекта у реалној историјској ситуацији тог типа односа. Косово у овој еристичкој премиси не би смело да се повеже не само са Албанијом него - гле чуда! - ни са Србијом. При овој преварној претпоставци изгледа као да Космет није никада било у државном саставу Србије, па ни сада, такође, не би смело да јој се "припоји" јер би то косовски Албанци доживели као неправедну анексију?

Србија, дакле, губи право на "повезаност" са Косовом јер, како је речено, и Косово губи тобожње право на повезаност са Албанијом. У лажној симетризацији српских и албанских "права на Косово" губи се из вида ноторна чињеница да је Космет у правном смислу још увек државном саставу Србије, и да држава Албанија, баш као ни косметски Албанци, немају никаква права на територију државе Србије.

Србија за Космет није нити икада може бити земља изван земље, друга земља и анексиониста, и обрнуто, Космет за Србију није нека друга земља која уједно није и Србија, нека назови *не-Србија*. Чињеница припадности Космета Србији, по свему судећи, не узима се у обзир, јер је моћ створила еристичку опсену настојећи да привид несрпског карактера Косова учини саморазумљивим. При том, упадљиво изостаје исто оно што упадљиво жели да се скрије, а то је да је једина могућа опција на основу приказаних еристичких премиса - нека од могућих врста независности Косова.

Предочене премисе полу-силогизама "недељивости и неприпојивости Косова" требало би проалбанској страни корисно да послуже не би ли се током преговора омеканио и учинио прихватљивијим наговештени тврди сецесиони резултат. Пласиране премисе добиће оперативну обавезност тек при крају Бечких преговора када, за сада, неодређени и неизречени закључак буде одређен и громогласно изречен. Тада ће подсећање преговарача на размотрене премисе послужити као доказ исправности закључка, ма какав он био. На основу предочене

чених премиса, међутим, већ сада се може предвидети какав уопште може да буде закључак у исходу преговора. Зато је потребно имати у виду еристички карактер и спорност самих премиса "недељивости" и "неприпојивости" које су у логичкој функцији крајњег закључка.

10. *"Циљ народа Косова је само независности
а не и уједињење са Албанијом"*

У горње наводе би тек требало да се поверује јер се иначе не верује, нити ће се икада веровати. У то да Албанци не желе да живе заједно у једној повеликој држави на Балкану заиста више нико не верује: ни Албанци са Косова, ни Срби у Србији и на Космету, ни међународна заједница у Бечу, Бриселу, Берлину, Лондону, Вашингтону ... У то да Албанци желе да живе у две мале а не у једној великој албанској држави посебно нису уверени српски научници, косоволози и албанолози.²³

Ипак, повремено албанско одрицање од унионизма и иреденте се истиче, најпре стога што се спајање старих и нових држава из разних разлога проscribeује, јер више не би смело да буде партикуларних уједињавања изван концепта европског јединства. Европској алијанси одговора само концепт власти интеграције и оно што се у њу уклапа. Албанци такве ставове Европске Уније знају и пристају на дипломатску игру одрицања од свеалбанске заједнице. Тако постаје најважније само независно Косово, док се друга места албанског демографског, религијског и политичког мајората у Македонији, Црној Гори и Грчкој остављају по страни.²⁴ Исходи као да Албанцима нису потребни не само Срби него ни сабраћа у Албанији и околним земљама. Узгледа као да умерено умирени Албанци не желе успостављање заједничке државе Албаније и Косова - *Албакоса!*?

"Одмереним" обећањем сингуларитета државе на албанизованом Косову еристички се удовољава потреби да се регион релаксира наизглед неопасним албанским хтењем, јер су се Албанци "сви и свугде", тобоже, усагласили да Косово може бити независно само ако одустане од уједињена са Албанијом. Косово евентуално може постати независна република,

23 О томе: *Косово и Мејхоџија у великоалбанским плановима 1878-2000.*, зборник, уредник Никола Поповић, Институт за савремену историју ИСИ, Београд, 2001.

24 Викерс Миранда, Петифер Џејмс, *Албанија. Од анархије до балканског идентитета*, глава "Косово и питање националног уједињења", стр. 142-166, и "Друго национално питање: Македонија и Црна Гора", Неа, Београд, 1998.

али не и покрајина у Албанији или каквој другој увећаној албанској држави.²⁵ Тако, отприлике, изгледају премисе еристичког трика чијим остварењем би се задовољили Албанци и утешили Срби који би, изгледа, потом требало да буду одушевљени што је Косово постало независно али се, ето, још није ујединило са Албанијом.

Каква је, међутим, стварност у подлози приказаног еристичког трика? Нерешено албанско питање се данас као и јуче, исказује као центрифугална тежња етничких Албанаца да се уједине у једну велику албанску државу. Ако се као мерило геополитичке равнотеже уважи постојање низа балканских држава, онда се такви напори свеалбанског покрета могу сагледати кроз две основне оптике: 1) *сејарайиизма*, тј. сепарације од постојећих држава у коме делови албанског народа обитавају у статусу националних мањина и; 2) *иреденџиизма* као скупне тежње обједињавања и уједињења у једну далеко већу политичку творевину. Ништа од тога није непроблематично, напротив. Иако је са становишта сепаратизма и иредентизма неспорно, албанско државно укрупњавање је свакако неприхватљиво са тачке гледишта више угрожених држава на Балкану.

11. "Дойушиџена је могућноси њосиџојања више албанских држава на Бакану"

Ово је силогизам који није супротан претходном, мада се од њега понешто еристички разликује, али у битном ипак ослања на њега. У еристичким премисама које претходе закључку истиче се могућност сапостојања више албанских националних држава; пре свега оне две за које Албанци тврде да већ постоје - Албаније и Косова - али и свих осталих које би у овом или оном времену, на овај или онај начин, тек настале. Силогизам упућује на балканску и европску прихватљивост једнонационалне албанске мултидржавности.

Мапирање албанских творевина је једноставно, довољно је погледати етничку карту Балкана и препознати сва она места где је инвазивни албански етнос постигао бројчану доминацију.²⁶ По мишљењу албанских стратега балканске пропасти,

25 О еволуцији схватања косовске независности у облику републике у етапи после привременог окончања југословенске сецесије 1996. године, видети књигу: Петровић Момчило, *Пиџао сам Албанце шџа желе, а они су рекли Реџублику ... ако може*, Радио Б 92, Београд, 1996.

на свим тим местима требало би као печурке после геополитичке кише да коегзистирају албанске државе. Будући да извесне *Албаниде* већ постоје као "државе у држави", "паралелне државе" и као сепаратоидна околина матичних неалбанских држава, погодно одређење за такво политичко међустање државног прирастања је *албанско њридржавље*. Придржавље се може разумети кроз метафору сепаратистичких прираслина које, будући да су близу спољашњих граница државног организма, у свом (при)расту све више тање везу са организмима од којих желе да се одвоје. Када у једном часу наступи прекид тих унутардржавних веза, догађа се отпадање од држава на којима, у којима су, или из којих су пре тога прираслине израсле. Можда ова слика преузета из медицинске патологије и није најтачнија, али је свакако инспиративна за разумевање малигне логике сепаратизма.

Балкан је оптерећен прирастом *Албанида!* Албанци су толико заљубљени у независност да би радо пристали да живе чак и у десетак (не)зависних државица - *албаноликх њридржава!* Ништа зато што већ постоји независна Албанија, то изгледа ни издалека није довољно. Јер, фрашеријевски и енверистички сан је да свугде где на Балкану живе Албанци никну независне албанске државе. Није противречно да чак и у само једној Европи буде више Албанија?! Албанцима се чини да им је погодан тренутак да направе колико год хоће Албанија, па која успе, која на успе, нешто ће напослетку успети! Супротно претходној софистерији у којој Албанци провидно одричу свој иредентизам, у овом еристичком силогизму се доказује да је постојање више албанских држава на Балкану еволутивно очекивана и прихватљива појава. Тако би, хипотетички гледано, могло да настане неколико албанских држава, али и неколико државоликх албанских творевина са мањим или већим степеном (не)зависности. Поред 1) "праве" државе Албаније, према очекивањима Албанаца могло би да сапостоји: 2) независно или полу-не-зависно Косово у некој од могућих веза са Србијом и Црном Гором; 3) аутономна или "децентрализована" албанска област у источној Црној Гори; 4) јака албанска аутономија у западној Македонији, тзв. Илирида; 5) неки од мутних ентитетских облика за Албанце у Чемерији на северу Грчке.²⁷

26 *Велика Албанија. Замисли и могуће њоследице*, глава "Велика Албанија - географски и културно-цивилизацијски идентитет", стр. 8-15, Институт за геополитичке студије, Београд, 1998.

Када се осмотри положај и величина поменутих простора на карти полуострва, упада у очи да се ради о повезаним просторима који имају јединствену спољашњу територијалну силуету чија унутрашња величина досеже скоро 100.000. км. кв. Уколико би настала, таква конфигурација албанских политичких творевина означила би стање радикалног редизајна балканског региона. Појавила би се, наиме, нова албанска коезистентна форма у габариту европске државе средње величине, док би на Балкану спадала у највеће, ако не би била и највећа државолика агломерација.²⁸

Албански државолики паралелизам очитовао би се на географском простору Балканског полуострва, највероватније унутар политичког и економског концепта Западног Балкана. Тетрархијска коезистенција Албанаца на поменутих местима изазвала би две врсте проблема: 1) односа албанских (гео)политичких облика према месним државама унутар којих су израсли и прерасли уставне концепте територијалних интегритета и суверенитета тих држава, и; 2) међусобног односа тих државоликих облика у сапетости између провизорног стања разноликих степена аутономије и децентрализације и финалних стања независности и уједињења.

Предочено, међутим, садржи трансбалкански што значи и знатно шири европски значај, јер се албанске тежње у сваком сегменту дотичу алгоритма *евроинијеграција* и *евродезинијеграција*. Силогизам гласи овако: Европа жели да се уједини у целини, сви Албанци желе да се уједине, ерго, зашто се Албанци не би међусобно ујединили у уједињеној Европи? Али, то је већ испитивана формула права на етнонационално самоодређење тј. самоопредељење до отцепљења и уједињења, која није садржана у предоченом еристичком силогизму. Овај еристички силогизам је нешто другачији, јер се допушта умножавање албанских независности, али не и уједињење у једну државу. Напоследку, потребно је рећи да већина Балканаца сматра да би неконтролисано умножавање *Албанида* значи-

27 О томе шта би могло да се догоди са Косовом и Метохијом и Србијом у будућности, погледати опсежну и детаљну прогнозу од пре скоро десет година. Кнежевић Милош, "Косово и Метохија - сценарији будућности", зборник *Косово и Метохија - изазови и одговори*, стр. 99-155, Институт за геополитичке студије, Београд, 1997.

28 *Велика Албанија. Замисли и могуће последице*, глава "Могуће и вероватне последице стварања "Велике Албаније", стр. 51-71, посебно картографски приказ четири варијанте "Велике Албаније", аутор Милош Кнежевић, стр. 57, Институт за геополитичке студије, Београд, 1998.

ло националне и државне дезинтеграције њихових нација и држава. Да ли би Европа после деценијског балканског кошмара била рада да гледа и хвата размилеле "беле мишеве" албанске квазидржавности? Умножавање Албанија "другог таласа" на територијама четири балканске државе означили би њихово умножавање у осам држава јер би свака од поменутих држава добила албаноликог "сијамског близанца". Поменуто разрастање Албаније би означило повратак немира и неравнотеже кроз проваљена врата балканизације. Већини балканских народа и држава не одговара постојање чак четири Албаније, када им је више него довољна и само једна!

*12. "Признање садашњег стања или евенуално
успостављеног стања независности Косова не би
смело да буде означено као окупација"*

Све, све може, али не и да се каже "окупација", јер, Албанци мисле да је Косово најзад ослобођено и то је за њих историјски свршена ствар. Срби насупрот, у огромној већини сматрају да им је Космет насилно одузет и поново окупиран. Мишљења две стране нису само различита него посве супротна, јер су Албанци убеђени да су се једном за свагда ослободили од Срба, док Срби уопште, а посебно Срби на Косову, све више увиђају да се појавио нови окупатор у добро знамом лику. Сада су Албанци ти који су окупирали древну српску земљу, у чему их подржавају заинтересовани делови међународне заједнице. Заједница међународних интереса подржава Албанце у успостављању власти над Косовом и такав однос може се означити као кооперација из које су Срби, нужношћу приказане логике интереса, искључени.

Оно што се као тамни облак наднело над Србе на Космету није нешто њихово него накомештено туђе, које жели да их подреди и уподоби њима несвојственим циљевима. Поглед не треба да лута предалеко, довољно је само да се преко зидова, баријера и жица осматре албанске комшије. Ситуација је у свему ненормална. На "ослобођеном Косову" Срби су допали тешког и срамног ропства какво савремена Европа не познаје ни на једном делу свог простора. Ко поробљава, ко је поробљивач? Препознати лик савременог албанског окупатора самарен је са историјским искуством у коме су се представници истог етноса појављиви као миљеници, сарадници, кооперанти и колаборатори Турака, Немаца, Италијана и свих других окупационих снага на истом простору у протеклих два века. У овом

часу, дакле, екстремни Албанци се не указују у неком непознатом и другачијем лику од онога на који је српски косовски живаљ навикао у претходним генерацијама, па већег изненађења у том погледу нема.

Око садржаја и смисла албанског и међународног запоседања Косова мишљења се, међутим, разликују. Ради бољег увида, потребно је размотрити становишта обе стране. Званично српско становиште је јасно, одлучно и познато. У тачци 3. Резолуције Народне скупштине Србије од 21. новембра 2005., која се односи на мандат преговарача, децидирано стоји: "С обзиром на наведене правне разлоге, Народна скупштина Републике Србије би свако наметнуто решење будућег статуса Косова и Метохије прогласила нелегитимним, противправним и неважећим."²⁹ Република Србија, дакле, ниуком случају неће признати независност Косова уколико та независност буде наметнута мимо воље већине грађана Србије. Српски преговарачи немају мандат да се сагласе и потпишу ништа што је изван воље створене и изражене у српском парламенту. С друге стране, Албанци сматрају да је нова историјска ситуација плод њихове исцрпљујуће ослободилачке борбе, и да су се у тренуцима српског пораза коначно домогли реалне могућности да постану независни на Косову, са Косовом без Србије. Најбоља илустрација албанског становишта је извод уводног дела *Резолуције Скујштинине Косова* из новембра 2005. "Сходно Повељи Организације Уједињених нација на право народа на самоопредељење и других међународних уговора; узимајући у обзир аспирације народа Косова да живе у слободи и миру са другим нацијама; узимајући у обзир историјски, правни и уставни развој Косова, нарочито Конференцију из Бујана (1943-1944), Уставну декларацију од 2. јуна 1990., Резолуцију о независности 1991. и вољу народа Косова за независну и суверену државу изражену на референдуму 1991. године; утемељено на дугој *борби народа Косова за слободу и независност*, (подвукао М.К.); утемељено на свеопштем отпору против окупације (подвукао М.К.) и оружаних борби Ослободилачке Војске Косова (...); високо ценећи НАТО интервенцију да заустави геноцид и етничко чишћење на Косову од Србије ..." ³⁰

29 "Резолуција народне Скупштине Републике Србије о мандату за политичке разговоре о будућем статусу Косова и Метохије", према: "Документи", *Анализе, НСПМ*, стр. 51, година 1, бр. 3, Београд, 2005.

30 "Резолуција Скупштине Косова", донета 17. новембра 2005. документи, стр. 55, *Анализе, НСПМ*, година 1, бр. 3, Београд, 2005.

Легитимност захтева за независност, по албанском мишљењу, утемељују жртве које су током исцрпљујуће борбе поднели на "олтар слободе". У албанској историји која се конструише у обрнутој перспективи у односу на српску историју, Срби су представљени као безосећајни владари и тлачитељи на "албанској земљи". Албанци су, дакле, борци за слободу, а Срби доскорашњи мрски окупатори. Сасвим супротно, Срби нову ситуацију доживљавају као изгубљену слободу и допадање у ново ропство које је уследило после разбијања и распадања друге и треће Југославије. Албанци се углавном доживљавају као марионете у туђим рукама које без помоћи са стране никада не би могли да се домогну Космета и успоставе независну државу у Србији. Никаких илузија у погледу албанског понашања у тренуцима који су били претешки за Србију, међу разложнијим Србима није било. Зато се албанско сепаратистичко понашање третира као очекивано и предвидљиво.

Слобода и ропство су одатле психолошке реалности које раздвајају Србе и Албанце у перцепцији савремене косовске стварности. Психички доживљаји испуњени су различитим стремљењима. Реч је о сазнајној и емотивној инверзији политичке и моралне вредности слободе. Док Срби оправдано желе да превладају дискриминацију, сегрегацију и бели апартхејд у који су као жртве запали, Албанци тако стојећа стања сматрају уобичајеним и настоје да га као своју *слободу над Србима* овековече у независној држави. С друге стране, слобода којој стреме Срби испољава се у конкретной тежњи ослобађања од понижавајућег живота у гетима и енклавама. Ослобађање од заточења је уједно и ослобађање од оних који Србе држе у заточењу, а то су нико други до Албанци. Срби са Космета значи желе да се ослободе од албанских стега. За Србе је то елементарни стандард слободе који на Косову у овом часу не постоји ни у обрисима.

Албанци, пак, обрнуто, опсаду над опкољеним Србима на Космету сматрају оправданом и законитом све док постоји политичка потреба њиховог просторног одсецања, тј. територијалне миноризације и маргинализације. Истовремено, Албанци уз помоћ протекторских снага, онемогућују везе и саобраћај Срба са косовске Србије са Србима у изванкосовској Србији. Одвајањем дела српског народа од већинске матице Албанци желе да подстакну исељавање које ионако претходно траје и тиме територију учине потпуно етнички чистом.³¹ Ова-

31 Петровић Ружа, Марина Благојевић, *Сеобе Срба и Црногораца са Косова и Метохије. Резултатни анкете сироведене 1985-1986*, САНУ, Београд, 1989.

кви акти насилног мењања етничке структуре становништва у условима међународног протектората (тј. окупације) забрањени су нормама међународног права и имају значење *eiynичкоḡ чишћења Срба*. Па ипак, албанско етничко чишћење Срба на Космету не наилази на осуду међународне заједнице. Да ли се, с обзиром на савремене промене појма суверености и територијалног интегритета, појам окупације променио? Ако се узме у обзир албанска репресија над Србима, по свему судећи није, јер су преостали Срби у косовским енклавама заиста окупирани од Албанаца. Посматрајући јад и беду животарења у опкољеним подручјима изгледа као да Србима није одузет само суверенитет и територијални интегритет него и свака равноправност хуманог живота. Срби се, дабоме, не мире са неиздржљивим положајем у коме су се обрели. Са отимањем простора и људи се не мире ни Срби у Србији и на осталим српским просторима.³² Осећај албанске окупације Срба на Космету је скоро физички видљив и тешко га је медијски и "теоријски" превидети. Једина недоумица је око одређења времена окупације; док једни мисле да окупација на Косову траје већ седам година, други сматрају да би тек проглашење независности Косова условило проглашење окупације на делу територије Србије.

Еристички смисао проалбанске препоруке да се чак и у случају проглашења независности Косова, у окрњеној Србији не прогласи окупација, заснива се на премисама да је губитак Косова за Србију легалан и легитиман плод албанске ослободилачке борбе. Независност Косова, као награда за Албанце и казна за Србе, требало би и од самих Срба да буде примљена без отпора као и свака друга текућа ствар, мирно и уз пуну сагласност. То, отприлике, заговарају албански и проалбански противници српског проглашења окупације у случају проглашења независности Косова.

На шта се своди предочени еристички закључак? У односу на албански или "међународни" проглас о независности Косова не дозвољава се могућност противпрогласа окупације Косова, мислећи унапред да би декларација независности Косова била беспоговорна и да би јој се само требало повинovati. Суштина таквог става садржана је у уверењу да је Косово већ изгубљено и независно, те да неувиђање те чињенице само штети Србима који, уколико се стање косовске независности и формално обзнани, не би смели да му се противе. Додатни "ар-

32 Кнежевић Милош, "Нећемо признати киднаповање Косова", *Геополитика*, стр. 10-11, бр. 17, 12. септембар 2005.

гумент" за ово мишљење заснива се на ставу да би проглашење окупације обновило српску ратоборност, позив на ревизију граница, реванш за претрпљене неправде и рат за повратак изгубљених територија и ресурса, а све то, каже се, представља колико опасне толико илузорне циљеве.

Предочене еристичке премисе ослањају се на препознатљиву традицију српског политичког мазохизма који се у свакој конфликтној историјској ситуацији радо залагао за одрицање од виталних националних и државних интереса, зарад уступака старим и новим ревизионистима, реваншистима и ревандикаторима. Сви који нешто хоће, само треба да дођу, посегну и то што желе узму, а углавном желе да узму територије и ресурсе, јер се не јагме за преузимање дугова. Препоручује се да их у том посезању, зарад мира у региону, не треба ометати. Саркастично или не, али свакако реално и итекако препознатљиво у свакодневном дискурсу на српској, албанској и проалбанској политичкој сцени.

Сурово речено, Србија се умовима регионалних дизајнера указује као државна олупина и податна измиритељица свачијих неутољених територијалних и ресурсних потреба!? И окупатор, може се рећи; Србија донедавни окупатор над свим и сваким, свакад и свугде, нарочито тамо где свакојаки сепаратистички покрети теже отцепљењу а она, Србија тежи оцеловљењу, или бар очувању целине. Исходи да су интегралисти, када је реч о југословенској и унутарсрпској сецесији, увек окупатори. Тако су и Срби од Албанаца проказивани као окупатори, чак и када су их ослобађали од стварних окупатора, са којима су ови, онако "ослободилачки", узгред речено, најчешће сарађивали.³³ Ко је онда стварни окупатор на Космету, Срби или Албанци? И ко не би смео да пристане на окупацију; они који независност и слободу над Србима сматрају властитим ослобођењем, или они који пате у режиму јединог апартехејда у Европи и очекују да их Европа избави из понижавајућег положаја? Зар има икакве сумње у то ко је стварно окупиран и због чега?

Следећи еристичке препоруке о немогућности проглашења окупације, Србија би напоследку требало да буде толико

33 Целетовић Павле Иванов, 21. СС-дивизија Скендербеџ, глава "Модел наци-фашистичког геноцида", стр. 5-15, и "Велики злочини скендербеговца", стр. 189-199, Нова књига, Београд, 1987; исти аутор, *Ко су и шта хоће Шийиари*, део "Масовни прелаз Арбанаса окупаторима у Другом светском рату", стр. 115-206, Издавачка делатност "Богавац", Београд, 1998.

кооперативна у усаглашавању са вољом својих противника, да не би могла да реагује чак ни на најочитије неправде, рушења, скрнављења, пљачке и убиства својих грађана. У избору између нелојалних противника сопственог интегритета и суверенитета, и себи лојалних грађана, Србији се сугерише избор нелојалних деструктора. Србији се препоручује напуштање својих суграђана и сународника на Косову зарад стварања друге албанске државе. Каже се да као слаба држава Србија не би смела да реагује на нарушавања властитог политичког субјективитета. Српска влада, председник и парламент, странке, лидери, нико дакле, не би смео да реагује на одузимање Косова од Србије?

Напоследку, шта би могао да буде смисао приказаног еристичког силогизма? Окупација, дакле није само правни појам који означава стање успостављено у рату или миру на неком запоседнутом простору. Очигледно је да окупација може бити и психолошки рефлектована у свести о неслободи и поробљености. Овим силогизмом се српска страна наводи да одустане и од помисли да одузимање Косова прогласи окупацијом. Све што следећи "мудре" препоруке проалбанских лобиста, српска страна треба да уради јесте да се сагласи са оним што је супротно њеним животним, националним и државним интересима? Српској страни се такав пристанак чини необразложеним, пристрасним и неразумним, па у овом часу на њега не пристаје.

13. "Уколико жели да њосџане истџински демокраџска и евроџска за Србију је далекосежно боље да се одрекне Косова него да се бори за Косово"

"Срби, оканите се Косова, оно припада албанској већини!" У изнетом ставу наведена је најчешћа варијација неодољиве продемократске еристике. Њом се доказује да би Срби морали да пристану на ампутацију Косова зарад демократских идеала, и стога што се издвајањем Косова превазилази вулгарна геополитичка димензија зарад софистиковане демократизације целокупног живота у Србији, без Косова. Демократизација се испоставља као општи услов опстанка Србије као државе, а толико нужна демократизација је тобоже немогућа уколико Србија и формално правно не одступи са Косова.

У овом еристичком силогизму садржана је алтернатива: или демократија у Србији без Косова изван Србије, или ауторитарна Србија са Косовом задржаним у свом саставу? Сило-

гизам је сличан оном из некадашње југословенске ситуације, само што је процес *дејугославизовања* замењен *декосовизовањем*, а издвојене републике издвајањем покрајине. Еристичка претпоставка испољава се у ставу се Србија може коначно демократизовати тек када сасвим напусти идеју територијалног интегритета и државности на том делу свог простора, и одрекне се делова свог народа и простора на којима делују сепаратистичке снаге. Одрицање, одбацивање, одустајање, повлачење, одступање ... све те радње самоволне сепарације би, наводно, биле чврст доказ српске спремности на сарадњу и растуће демократичности, а оно супротно би указивало на непоправљиви српски ауторитаризам тј. недемократију.

Полазиште овог еристичког силогизма је дипломатски "аксиом" заправо диференција да су Албанци са Космета демократски оријентисани, а Срби непоправљиве недемократе. Одатле исходи да је српско/албанска релација на Космету у сваком случају ауторитарна када је Космет у Србији, а да би тек издвајањем Космета из Србије били омогућени добросуседски односи и прекогранични процват демократије, и код једних код других. Сепаратизам се, наиме, третира као ослободилачка борба и демократија, уколико је уподобљен интересима надмоћних геополитичких чинилаца, а уколико није представља се као тероризам.

Реч је, такође, о убеђивањима да је за Србију по систему "изгубљено - нађено" боље да коначно изгуби Космет да би најзад пронашла демократију. Боље је, каже се, за Србе без Космета него са њим, док се одбацује могућност да би раздвајање можда донело још веће ауторитарне тешкоће и репресију. Можда би, и то само тренутно, издвајање задовољило Албанце са Косова, али ко би у таквим околностима могао гарантовати опстанак, па чак и голи живот неалбанаца, поготову Срба!? До сада се испуњавање "услова демократије" у Србији исказивало кроз савладавање више разноврсних тешкоћа. Оне су еволутивно и неравномерно савладаване. Постигнута демократија је, уосталом, и најважнији услов и мерило евроинтеграције. У чему је онда смисао српско/албанских тј. косовских тешкоћа са демократијом? Прва тешкоћа је више него очигледна и односи се на став огромне већине грађана Србије да је покрајина КиМ део државне територије, а издвајање из њеног састава акт насиља и неправде. Зашто би демократски уобличен став већине грађана Србије представљао било какву препреку и тешкоћу даљој демократизацији Србије? Одговор је јасан: зато што се, када је реч о судбини КиМ, воља већине гра-

ђана Србије не уважава. Суштина демократије се оповргава тиме што се већинска воља у Србији чини ирелевантном. Државни и национални циљеви Србије се чине ирелевантним. Више није важна воља грађана већинског народа, него воља грађана националне мањине која је почетним чином сецесије претворена у посебан народ.

Одатле се налаже и прописује стварање "демократске већине" унутар некадашње албанске националне мањине. Насилним чином сепарације насилно је сепарисана и воља већинског становништва Републике. Већински народ је на једном делу територије претворен у мањински и обрео се у незаштићеном статусу националне мањине. Таквим актима се повређује и грађански принцип, јер се право представљања територијализује на насилно створеном исечку државне територије Србије. У питању је преседан *симуловане сејарайиоидне демократизације* који би евентуалном применом у европској будућности могао да изазове хаос рефеудализације и угрози унионистичку замисао јединства Старог континента.

Демократско решење у Србији, дакле, не би смело да буде утемељено на игнорисању става већине грађана Србије, под јединим веродостојним условом - да се као већина у Србији уважавају грађани на читавом републичком простору, а не само на његовом издвојеном косовском делу. Уколико се чини ово друго, а чини се, на делу је сецесиона политика моћи, значи репресивни и ауторитарни, а не демократски поступак претходног издвајања коме је накнадно потребна формалноправна потврда. Накнадна правна потврда има смисао усклађивања са претходно игнорисаним и прекршеним демократским нормама, процедурама и идеалима. Да ли се та ретроактивна накнадност демократске "пресвлаке" сепаратизма на Косову може уважити као изворна косовска демократија? Тешко, ако не и немогуће!

У ком политичком моменту је онда уопште остварена демократија на Косову? У чину претходног ратног издвајања Косова из Србије и прављења сепаратног оквира албанизоване плебисцитарне воље, свакако није. Није ни у потоњем евентуалном одлучивању на основу апсолутног албанског мајората који би тренутно признала међународна заједница. Где је и у чему је онда битан моменат демократизације? Једини уочљиви топос косметске демократије може бити у одлучивању народа (демоса) у целој Србији. Уколико би се о Космету одлучило на издвојеном косовском простору и у раздвојеном демосу, то не би била демократија него *сејарайиокраијија* - владавина већи-

не сепаратиста на сепарисаном, заправо отетом делу државне територије Србије, са опкољеним српским народом заробљеним у косовским енклавама.

Недемократски чин разарања државног интегритета и десуверенизовања Србије не може да буде демократски оправдан. Постојеће стање указује да је остварење демократије при постојећој дискриминацији над неалбанцима на издвојеном Космету скоро немогућа мисија. Социјални хаос, сегрегација Срба у систему "белог апартхејда" и логорашког живота у енклавама, економска беда, структурни криминал, антихришћански и антисловенски тј. антисрпски фундаментализам, и сл. указују да је савремено Косово веома далеко од сваке премисли европске демократије. Ношена властитим интересима и идеолошким илузијама Европа Уније свесно превиђа ауторитарну дивергенцију политичког живота у покрајини. Албанизовано Косово са апсолутним мајоратом над неалбанцима не гарантује ниједан од демократских идеала које је Европа створила у свом вековном развоју.³⁴ Отуда је европско поравнање раздвојених Србије и Космета у загушљивој чекаоници евроинтеграција, такође, илузија о стабилишућој функцији насилно редизајнираног региона. Напоследку потребно је рећи да еристички силогизам ултимативно демократског типа "или демократија или Косово", полази од низа погрешних премиса да: 1) Срби не знају шта је демократија, па је потребно да их неко поучи и оцрта им њихове (а)националне и (не)државне циљеве; 2) да Србе о томе шта је демократија треба да поуче Албанци са Космета и из Албаније, и; 3) да Србе на демократизацију треба свим средствима да примора међународна заједница, "демократски" одвајајући Космет од Србије. Ништа од тога, наравно, ни најмање не задовољава мерила демократизације и демократије, насупрот.

14. *"Будућности Косова је у Европи јер косовска будућности није српска него европска"*

Судећи према горњем ставу албанизовано Косово, дакле, припада више Европи него Србији? Погрешно, јер зашто би косовски Албанци били приљезнији Европљани од Срба? И где је Србија? У Европи или Азији? Постављајући се између

³⁴ О пореклу и смислу албанског демографског мајората пише Миломир Степић у: *Косово и Метохија. Политичко-географске и геополитичке перспективе*, глава "Геополитички смисао супституције Срба Арбанасима на Косову и Метохији", стр. 20-29, Знамен, Београд, 1999.

Европе Европске уније и изванкосовске Србије, косовски Албанци одричу Европу Србији, као да Србија може бити део Европе само ако Косово не буде део Србије. Занимљиво условљавање, такорећи уцена! Раније су Србима Европу настојали да посредују јужнословенски северозападњаци, сада то чине Албанци са југа.

С друге стране, у нарушеном политичком контексту савремене Србије косовски проблем се везује за Европу која се Србији и Србима испољава као недискутабилни и непроблематични предмет жудње. Приближавање Европи, пријем у Европу, улазак у Европу, чланство у Европској унији, улазак у евроатлантске интеграције, укључивање у западни свет, Србија на Западу ... све то се у разним варијацијама повезује са могућим решењем косметског проблема. Општа оријентација као да није спорна, мада све дилеме око просторних и временских детаља још увек нису отклоњене. Крхки српски чун подрхтава између евроамеричке Сциле и косовске Харибде.

У круговима арбитрерне моћи указује се да су Европа Европске уније и Косово два коренито различита, али ипак повезана феномена. Указује се да Србија не може да постигне и једно и друго, да мора да напусти илузије брзог пријема у Европу и истовременог задржавања Косова по сваку цену. Из тог европског подвајања следи императивно наметање тобоже историјског и цивилизацијског опредељења између могућег уласка Србије у Европску унију и коначног изласка Србије са Косова и Метохије. Одатле потиче све чешће изрицани слоган: "Косово или Европа!" Европском, тј. евроатлантском преоријентацијом је у Србији промовисан процес приближавања и прикључивања Европи, процес коме није пружена ниједна веродостојна алтернатива.³⁵ "Приближавање" је постало магични глагол покретања наводно непокретне и заостале Србије, ка нечему што је удаљено као једина (веро)достојна перспектива. Лако је, међутим, уочити разлике између идеала српског доласка на место на коме Србија хоће да се скраси и социоекономских, националних и државних тешкоћа које искрсавају на путу доспећа ка постављеном циљу. Србија се, наиме, не приближава Европској унији оном брзином и темпом, који је уображен у проевропској еуфорији октобарског преокрета 2000. године. Када је реч о приближавању Србије Европској унији и "преговорима о придруживању" уочљивији је галоп пужа него

35 Степић Миломир, "Геополитичка оријентација Србије: евроатлантизам и/или евроазијство, *Међајренд ревија*, стр. 7-23, бр. 2, 2005.

спринт леопарда. Брзина, на жалост, не зависи само од моторичког апарата и кондиције проевропске Србије, него и од све бројнијих мерила, услова и ултиматума самих Европљана.

Показало се да је за Србију пут ка Европи, узлазна стрмина са надодајућим препрекама и тешко савладивим ултимативним литицама. Баријере на путу Србије ка Европи исказују се кроз све бројнија упозорења, претње, услове, изнудице, наређења, рокове ... Одатле исходи да је српско приближавање Европској унији у петогодишњем периоду, у ствари, застој, ако не и удаљавање, по начелу: корак напред два корака назад. Понавља се: Србија не испуњава услове, Србија недовољно сарађује, Србија је непослушна, Србија је све даље од Европе ... Како се, онда, испољава фамозно политичко кретање у виду "приближавања" Србије Европској унији? Чему се Србија заиста приближава, а од чега се удаљава, и да ли приближавање Европи значи исти облик кретања, када је реч о Србима и Албанцима на Космету и поводом њега?

Рекло би се да ипак постоје значајне разлике у "приближавању", које непрекидно ваља имати у виду. Две су, заправо, врсте приближавања као облика кретања: 1) оно политички асоцијативно кретање које би еврожудну Србију могло да примакне ближе Европи Уније, и; 2) оно политички дисоцијативно кретање које Албанци на Косову уз помоћ Запада већ приближава независности. Та два опречна приближавања су дипломатски стављена у еристичку међузависност. Створена је формула одвојеног српског и албанског приближавања Европи. Кретање, боље речено српско стремљење ка Европи у одређеним околностима може да значи и удаљавање Космета од Србије и Србије од Европе.

Еристички се доказује да уколико се не одмакне на безбедно растојање од Космета и не дозволи неометано удаљавање Косова од Србије, Србија бити све даље од Европе Европске уније. У супротном а за проалбанску страну прихватљивом, свесно повећање растојања Србије од Косова смањује растојање Србије од Европе Уније. Србији се поручује: "Што даље од Косова - то ближе Европи" Тако, заправо, гласи често понављани еристички силогизам истовременог српско/европског и српско/косовског (читај албанског) приближавања и удаљавања.

Европљани хоће да Срби схвате себе онако како се из Западне Европе схвата Србија. То је имаголошки парадокс. Тачније речено, то је немогуће. Но, и поред свега, Европљани са-

ветују српске политичаре да што пре напусте илузију о Косову, едаби Србија за двадесетак година (2026., рецимо?) на концу ушла у Европу Европске уније! Али, зар деценије нису дуго време у животу једног човека? Шта све може у Србији и са Србијом да се догоди или не догоди док се бекетовски стрпљиво чека пријем у ЕУ? Зар и предуго чекање није већ некаква годоовска илузија недолазећег и непостижног? Ево новог уображења, евроилузорне препоруке, рекло би се: одмах, значи тренутно треба напустити Космет, да би се потом ко зна колико, неизвесно и незнано дуго чекао улазак у Европу Европске уније!?

С друге стране размазане еристичке дуге, оно што наводно недостаје Србији већ поседује албанизовано Косово, а то је тобоже јасна и праволинијска европска перспектива. Албанци су тобоже европскији и демократскији од Србије која их успорава у њиховим племенитим проевропским прегнућима.³⁶ Сасвим иронично, албанизованом Косову се жури да што пре потврди свој хињени европски идентитет, који толико недостаје омраченој азијатској Србији. Албански сепаратисти сматрају да је Косово оптерећено Србијом која не разуме Европу, и жели да растерећењем од Србије самостално гради властиту европску будућност. Албанци очекују да Европа Европске уније лежерно призна европски карактер албанизованог Косова, истовремено одбацујући неевропски карактер Србије, па да се све напокон углоби на правом и независном историјском месту. У подлози предоченог силогизма је уверење да Србија никако не може са бременом Косова и Метохије у Европу Уније, а свакако може без њега. Тако гласи најчешћа алтернатива у форми "очинских" препорука Албанаца, албанских лобиста Европи и Америци и овдашњих косовопуцателних одрицатеља од Косова и Метохије. Европска интеграција и улазак Србије у евроатлантске интеграције доводи се, дакле, у везу са коначним одрицањем Србије од Космета. Савремена, што значи модерна еврожудња се самерава са тобоже архаичном косовском носталгијом Срба. Одатле исходи да је улазак у евроатлантске интеграције далеко већа потреба и вредност него задржавање Космета. Србија се гура у вулгаран и неприродан

36 Сумње у способност и демократски капацитет албанских прелазних институција да удовоље стандардима европеизације, нарочито у погледу неопходне толеранције, непристрасности и ефикасности, изражава и историчар и саветник Душан Батаковић. Видети: Батаковић Душан, "Косово и Метохија: децентрализацијом до Европе", глава "Децентрализацијом до европеизације", стр. 87-89, часопис *Limes*, бр. 2, 2004.

избор, доношења одлуке о томе шта више жели: да старим причама задржи Космет или да се модерним причама стекне у Европи Уније? По предоченом еристичком силогизму, улазак у војну алијансу НАТО и интеграција у ЕУ били би добитничка награда Србији за коначно напуштање и губитак Космета!? Еристички смисао предоченог силогизма је у доказивању саморазумљивости неприродне и нелогичне алтернативе: "Косово или Европа?" Логичније и боље, а супротно томе "И Косово и Европа!" се не разматра, а требало би! За српску страну приказано удвајање и раздвајање европског и косовског не може да буде прихватљиво решење. Још мање је разрешење у прављењу јаке европско/косовске алтернатије. Када је реч о Европи и Космету поводом Србије, решење би, по свему судећи, пре било у "и-и", а не у "или-или" односу! Стога формула гласи: "Косово и Метохија у Србији - Србија у Европи - Европа у Србији! ... па стога и на Космету!"

Milos Knezevic

KOSOVO AND METOHIA IN SERBIA - SERBIA IN EUROPE

Criticism of Pro-Albanian Eristics of Kosovo problem

Summary

In this article author analyzes most frequent eristic syllogisms which have been used in talks and negotiations over future status of Kosovo and Metohia. The author's starting point is that in order to understand in depth argumentation of Albanian negotiating party and pro-Albanian lobbyists it is necessary to know eristic as a topical part of tradition of rhetoric. Through analysis of wrong, incorrect and untruthful premises in starting negotiating positions, the author tried to present most frequent eristic figures used by pro/Albanian representatives in their monologues and dialogues with their Serbian counterparts. In that sense, the author chose to point out twenty characteristic eristic syllogisms as typical illustrations and pseudo proofs. He pointed out, for example, insisting on political realism; inevitability of negotiations; obligation of appreciation of life difficulties; the imperative of meeting democratic standards; achievement of assigned criteria; reaching a final status agreement; making decision through the will of so-called Kosovo people; differences between peoples in Kosovo and in Serbia; Kosovo border integrity; illicit unification of Kosovo with Albania; permission for existence of a few Albanian states in Balkan; disallowance of declaration on occupation of Kosovo; loss of Kosovo for the sake of democracy; European, not Serbian future of Kosovo

Key Words: *Serbia and Montenegro, Serbia, Kosovo and Metohia, national interest, state interest, democracy, European Union, Vienna negotiations, eristic rhetoric, eristic diplomacy, standards, final status, Albanian separatism, Albanian irredentism, autonomy, independence of Kosovo, borders, territorial integrity, sovereignty, occupation*